

FUGITIVE ACTIVE SEARCH TEAM

VLUCHTEN IS ZINLOOS

Twee commissarissen zitten rond een bureau met een stapel dossiers, het ene al lijviger dan het andere. Ze geven ons uitleg over de opdracht van het FAST-team van de federale politie: voortvluchtigen van allerlei pluimage klissen die er alles aan doen om hun straf niet uit te zitten...

*Tekst Gwenaëlle Maziers
Fotografie Lavinia Wouters & FAST-team*

BRUSSEL – We kunnen ons allemaal wel een klassieke Amerikaanse filmscène voorstellen waarin een onversaagde superflik een notoire schurk bij de lurven vat die op spectaculaire wijze uit een ogenschijnlijk hermetisch beveiligde

staatsgevangenis was ontsnapt. Het decor is voorspelbaar: fluitende kogels, bloedstollende achtervolgingen, gierende banden en slippartijen. Als we abstractie maken van de spectaculaire overdrijvingen die nu eenmaal horen bij een actiefilm uit Hollywood, bestaan er in het echte leven wel degelijk politiediensten die voortvluchtige misdadigers moeten opsporen. In de Verenigde Staten heten ze de US Marshals. In België heet deze eenheid FAST, wat staat voor Fugitive Active Search Team.

Vier letters voor de vier leden van het team: drie commissarissen en een hoofdinspecteur. Eind 2006 had het team ongeveer 610 dossiers aangelegd. Ook al gaat het voornamelijk om dossiers die stilliggen en waaraan geen enkel noemenswaardig element werd toegevoegd, de werklust van FAST blijft erg groot. “De resultaten (127 personen teruggevonden in 2006) tonen niettemin aan dat het gebrek aan medewerkers positief wordt omgezet in creativiteit en toewijding”, zo vertrouwt Martin Van Steenbrugge ons trots toe.

Hij is het diensthoofd van deze ongewone en relatief nieuwe dienst van de Directie criminaliteit tegen goederen van de federale gerechtelijke politie (DGJ/DJB).

Een uitgebreid ‘cliënteel’

FAST werd in 1999 op initiatief van het College van Procureurs-generaal opgericht om het spoor terug te vinden van voortvluchtige gevangenen die in het rechtsgebied van het Brusselse hof van beroep werden veroordeeld tot een gevangenisstraf van minimum 5 jaar en al meer dan zes maanden voortvluchtig waren. Het team heeft sindsdien een gedegen reputatie opgebouwd en kreeg meer bevoegdheden. De doelwitten zijn namelijk diverser geworden. Veroordeelden die voor hun opsluiting op de vlucht sloegen of bajesklanten die uit de gevangenis ontsnapten, zijn vandaag allemaal potentiële ‘begunstigden’ van FAST. Ook de gevaarlijke geesteszieken die uit een psychiatrische instelling ontsnapten of die de voorwaarden voor hun invrijheidstelling niet nakomen, kunnen door FAST worden opgespoord. Hierbij komen natuurlijk nog de misdadigers die door andere landen worden vervolgd en op ons grondgebied werden gesignaleerd. Deze groep misdadigers maakt 25% van het werk van FAST uit. Tot slot ontvangt FAST nu dossiers van alle hoven van beroep van het land en ...

...

niet meer alleen van Brussel.

Het stijgend aantal dossiers dat aan de goede zorgen van het team wordt overgelaten, wijst ook op het belang dat sinds kort aan de laatste schakel van de gerechtelijke keten wordt gehecht: de strafuitvoering. Het diensthoofd verklaart: "Een van onze taken is de strafeloosheid tegen te gaan. Tot voor kort ging men niet op jacht naar misdadigers die naar het buitenland waren gevlucht om daar te wachten op het vervallen van de verjaringstermijn en dan opnieuw ongemoeid op te dagen." In het beste geval werden ze per toeval onderschept of tijdens een identiteitscontrole. Dit besef legde eveneens het juridisch vacuüm bloot waarin FAST moet werken. Het team kon aanvankelijk geen gebruik maken van de bijzondere opsporingsmethoden (BOM) zoals de technische observatie, infiltratie of hulp van informanten. In 2005 werd de BOM-wet aangepast en kwam deze mogelijkheid er in

de strafuitvoeringsfase ... tot het Arbitragehof dit opnieuw onmogelijk maakte met de vernietiging van verschillende artikels van deze wet op 19 juli laatstleden. Een nieuwe klap voor FAST.

"Er zijn overigens ook nog andere wettelijke lacunes. Zo kunnen we ons bijvoorbeeld niet wenden tot een telefoonoperator om een voortvluchtige te identificeren aan de hand van zijn gsm-nummer. Ook telefoontaps behoren niet tot onze bevoegdheid", betreurt commissaris Van Steenbrugge. "Totdat de wetten zijn gewijzigd, moeten we het dus stellen met het klassieke spuurwerk en heel creatief zijn: het dossier en de personen die werden gehoord tijdens het vooronderzoek, de onderzoeken, de familie van de betrokkene bestuderen, zijn zwakke punten proberen te vinden zoals een zieke moeder aan wie hij een bezoekje zou kunnen brengen, informanten, collega's, tipgevers, occasionele contactpersonen inschakelen..."

De kunst van het opsporen

Wanneer we ons verdiepen in het algemeen verloop van een onderzoek, komen we meer te weten over de kwaliteiten die eigen zijn aan een goede 'jagende speurder'. Vooreerst flexibiliteit, omdat het FAST door de verantwoordelijke magistraten talrijke uiteenlopende dossiers toegespeeld krijgen. Geen routine dus: de onderzoekers weten wanneer ze 's ochtends uit bed stappen niet wat de dag zal brengen. Het werk is heel divers. Sommige onderzoeken zijn na een halve dag afgesloten, bij andere duurt het maanden voor ze zijn opgelost.

Daarom is geduld een deugd, en doorzettingsvermogen al evenzeer, want sommige dossiers zijn nog steeds niet afgesloten, ook al bestaan ze sinds de oprichting van FAST. Dit geldt voor de voormalige directeur van Vorst Nationaal die in 1991 een gevangenisstraf opliep van 5 jaar voor geldverduistering.

jaarlijkse ontmoetingsdag in Lyon of bij een ter plaatse uit te voeren uitwijzing maken de FAST-leden van de gelegenheid gebruik om hun buitenlandse collega's te ontmoeten en ervaringen met hen te delen. In normale omstandigheden verlopen de contacten, bij gebrek aan tijd en middelen, alleen maar via de telefoon.

“ Martin Van Steenbrugge

Totdat de wetten zijn gewijzigd, moeten we het stellen met het klassieke spewerk en heel creatief zijn

Hoewel FAST het ene succes na het andere binnenrijft en elk jaar een alsmaar groter aantal zaken oplost, is de beperkte personeelsbezetting van het team de grootste hinderpaal voor zijn uitbreiding. Bij de federale gerechtelijke politie (FGP) van Brussel werd er niettemin een andere FAST-eenheid van 5 personen samengesteld die samen met het centrale FAST-team werkt aan de onderzoeken die ressorteren onder het Brusselse hof van beroep. Aangezien de politieke wereld meer en meer belang hecht aan de strafuitvoering, zouden er ooit wel eens teams kunnen bijkomen die voor andere hoven van beroep werken.

Voor wie het ziet zitten om op zekere dag de rangen van FAST te vervoegen, kan Martin Van Steenbrugge honderden anekdotes opdiepen die getuigen van zijn passie voor zijn werk. Hij garandeert vooral een frustratievrij werk: “In tegenstelling tot de mensen die urenlang zwoegen op vooronderzoeken en die soms zien hoe de beschuldigde na enkele maanden wordt vrijgelaten, zien wij onmiddellijk het resultaat van onze inspanningen. Wie wij aanhouden, gaat *stante pede* naar de gevangenis zonder voor een rechter of procureur te verschijnen.”

No comment ... ■

¹¹¹ De verjaringstermijn voor correctionele straffen van meer dan 3 jaar is 10 jaar, voor strafprocessen 20 jaar. Deze termijn loopt vanaf de dag waarop de veroordeelde het hazenpad kiest.

Sindsdien is de man voortvluchtig en hij zou in alle rust van zijn oude dag aan het genieten zijn in Frankrijk, nadat hij net *niet* werd aangehouden in Ierland, wat zou hebben geleid tot een nieuwe verjaringstermijn¹. Naar verluidt zou de man er weet van hebben dat de politie hem op de hielen zit. Trouwens, volgens het diensthoofd van FAST zijn sommige misdadigers opgelucht als ze bij de kraag worden gevat, want hun vlucht en de wetenschap dat ze worden achtervolgd, veroorzaakt veel stress, waar sommigen graag van worden verlost.

Een goede onderzoeker zijn, vereist een stevige dosis teamspirit. “Bij FAST is er geen plaats voor individualisten”, aldus onze gesprekspartner. “Net als bij voetbal is er nood aan een groepsgeest, willen we de dossiers met succes afronden.” Andere vereisten ten slotte, zijn een minimum aan geluk en veel ‘ervaring’ – die beruchte ‘feeling’ die je doorheen de jaren aankweekt. De praktijk op het ter-

rein is nog altijd de beste leerschool voor de onderzoekstechnieken en het beste middel voorhanden om een zaak goed te beoordelen, of bijvoorbeeld om de nood om een beroep te doen op gespecialiseerde collega's bij een arrestatie goed in te schatten.

Dankzij de jarenlange staat van dienst van FAST – drie leden werken er al sinds het begin – ontstaat er ook een uiterst belangrijk contactennetwerk, vooral met buitenlandse collega's die vaak bij deze onderzoeken worden ingeschakeld. Immers, 80% van de voortvluchtigen verlaat België en trekt meestal naar Schengenlanden als Spanje of Frankrijk ofwel, zoals de Roemenen en Albanezen, naar hun geboorteland. Er zijn overigens soortgelijke onderzoeksteams als FAST actief in andere landen, met verschillende grootte en middelen: het Zwitserse team bestaat uit twee medewerkers, het Duitse telt er 300! Vooral tijdens de